

18 november 2004

Hej Martin,

I morgon kommer snön. Det säger alla. Jag har hört det i radion flera gånger och chauffören i färdtjänstbussen menade det, han också. "I morgon kommer snön säger de", sa han och det lät som om han trodde på utsagorna. Vid brevlådan mötte jag David som bor i grannhuset. Han var inne på samma spår. Han hade läst det i tidningen, och "dessutom brukar snön komma vid den här tiden". Alltså idel samstämmiga vittnen.

Så nu är det väl bara att börja fundera över var i all världen man ställde skoveln i våras när blidan äntligen kom. Allt sådant där som man plötsligt måste ta till har en förmåga att vara som bortblåst när man som bäst behöver det.

Snövarningen hade i alla fall det goda med sig att den skrämde iväg mig till bilverkstaden, så att jag fick på vinterhjulen i tid. Jag var den tolfte i ordningen som kom oanmäld till byns egen bildoktor, Sven Brattström. Om det är någon som icke låter sig stressas så är det Brattström.

"Det mesta ordnar sig och det som inte ordnar sig fix-

ar vi till med någon abrovink.” Ungefär så lyder ideologin på Brattströms bilverkstad i Säve. Den 17 november bytte sålunda merparten av bilisterna i detta samhälle till dubbdäck. Minst tolv av dem anlidade Brattströms bilverkstad. Det kan du skriva upp i ditt kalendarium.

Annars är ju den 17 november en speciell dag, just vad snön beträffar alltså. Det var denna dag år 1995 som södra Sverige formligen begravdes under snö. Konferenser och möten fick ställas in, tåg och bussar fick oväntad vila och tidningen fick man hämta på en bensinstation i stan. Ett oförglömligt spratt av Moder Natur. Tidigt den morgonen – när de genetiskt pigga upptäckte att det var strömlöst – ringde en av våra grannar och undrade om vi kunde koka kaffe åt dem på vår järnkamin, vilket vi naturligtvis kunde. Jag utsågs till kurir med uppdrag att leverera de eftertraktade dropparna. I fönstret hängde sedan den övriga familjen och såg mig sträva genom snömassorna med ståltermosen höjd mot skyn. Det var faktiskt så mycket snö att jag sjönk ner till brösthöjd. Men fram kom jag. Och vad glada de blev! Nykokt, skållhett kokkaffe är inte det sämsta.

Aldrig ska vi väl glömma det dygnet. Några snabba telefonsamtal bekräftade att det inte var någon som väntade att vi skulle dyka upp på våra jobb. Lottas förskola förblev stängd och det jag skulle medverka på blev inställt. Det där sitter i kroppen: Hur vi tände i kaminen redan vid halv fem på morgonen och hur vi sedan höll vardagsrummet riktigt varmt hela dagen. Och bara satt där med täckena om oss. Alla fem. Hur ofta gör man något liknande?

Sådan tid blir dubbelt dyrbar. När man vet att man ska vara ledig inmutar man ju ofta sin ledighet i förväg, med planer på vindsröjningar och diverse ärenden i stan som snart visar sig ta hela dagen. Men tid som man får oväntat har sin storhet i att den inte är planerad i förtid. Den blir därför dubbelt ledig.

Det där är lite spännande, tycker jag, alltså frågan om man kan lära sig att hålla en liten del av sin dag öppen, och i ett större perspektiv, en liten del av sitt liv? Att bevara en öppenhet för det okända, det oväntade. Leva lite på volley. Det kan du fundera på. Kommer du på något klokt har du ju min adress.

Det är snart 10 år sedan Sverige fick en extra vilodag. Det känns som om det var igår. Så fort går det.

Eftersom du, senast vi möttes, frågade hur det är med våra pojkar, måste jag berätta för dig att Ludvig hade en riktig kris i skolan för ett par veckor sedan. Det var en vardagssituation som utlöste alltsammans. Han fick smaka lite mosad potatisgratäng, en halv tesked på sin höjd, men satte det i halsen. (Eftersom han sondmatas numera brukar vi varje dag ge honom något som smakar gott i munnen.)

Sedan gick allt så rasande fort. Det var som om det låste sig i svalget på honom och han fick inte luft. Personalen lyfte snabbt upp honom ur hans stol och lade honom på en soffa och gav honom konstgjord andning, men han svarade inte på det utan blev allt mer blå för varje O Ä N D L I G minut som gick.

Hans lärare kom springande genom korridoren och

eftersom hon "kan" hans kropp kände hon direkt att hans hjärta slutat slå, att han inte hade någon puls. Vid det här laget hördes sirenerna från ambulansen ute vid Delsjövägen. Lena, som hon heter, gav honom hjärt- och lungräddning och efter en stund ryckte det till i svalget på honom och andningen kom igång. Sakta men säkert kom färgen tillbaka, och nu när det gått ett par veckor verkar han vara tillbaka i sin vanliga form. Svag men stabil.

Men för Lotta och John och mig stannade alla klockor igen. Vi har varit med om detta en gång förut, och så mycket av Karl-Petters död kom tillbaka.

När kvällen kom och alla var hemma från sjukhuset satte vi oss i tv-rummet och somnade innan vi hann tänka tanken. Men på natten sov vi bara ytligt. Vi lyssnade med jämna mellanrum efter andningen från Ludvigs säng. Vi tassade till honom i en blandning av vaksamhet och tacksamhet.

Morgonen efter åkte vi till skolan med en blomma. Om jag kunde berätta för dig hur fantastisk personalen i sarskolan är! Med sin närvaro, sina känsliga händer och sin handlingskraft räddade de faktiskt Ludvigs liv! Det blev en fantastisk stund. Vi satt där och slogs om att få stryka Ludvig över kinden. Det vet vi att han tycker om. Vi kände hur ömtåligt alltsammans är. Hans liv, vårt liv, allas våra liv. Mest av allt kände vi den obeskrivliga lyckan över att döden inte fick sista ordet denna gång, att vi fick väcka honom en morgon till i hans egen säng och berätta för honom att det är dags att ta sig an en ny dag.

Men ett par saker funderar jag över sedan dess. Jag

vet att du inte kan svara med säkerhet på det jag frågar, men jag skulle ändå vilja höra hur du tänker. Det ena är att personalen berättade att han blev så lätt i deras armar under de där minuterna, som om livsanden lämnade honom en stund för att röra sig ut i det okända som vi saknar begrepp för. Du brukar ju ha koll på det mesta: är det riktigt att människan lättar en aning i vikt i dödsögonblicket eller är det bara en skröna?

Det andra är att jag en dag hörde Lotta berätta för någon i telefonen om vad som hade hänt och lade märke till att hon förde händelsen på tal med att säga något i stil med att: "Ludvig har varit och vänt i himmelriket". Jag tyckte så mycket om hennes ord. Så varmt och stort och äventyrsfyllt i jämförelse med ordet "hjärtstillestånd". Men var var han de minuter när han i personalens händer var "livlös"? Vi tröstar oss med att han gjorde en lov till sin storebror och sin farfar, att han berättade att vi har det ganska bra, även om vi saknar dem. Är det bara våra naiva och sorgdämpande drömmar, eller finns det en medveten tillvaro på andra sidan det glastunna ögonblick som vi kallar döden. Vad har du för erfarenheter, du måste ju ha följt många människor fram till den gränsen. Hur ser dödsögonblicket ut från andra hållet, ur evighetens perspektiv? Vad är det för slags liv man lever där, när kroppen är kvar i armarna på en speciallärare? Har du mött människor som varit döda men kommit tillbaka till livet och kunnat berätta om det? Och vad tror du själv? Inte som biskop först och främst, utan som Martin?

Jag har skickat med en bild som du sett förut. Det var egentligen den bilden som fick mig att skriva. Jag fick de där utrivna sidorna ur Östgöta Correspondenten av en god vän i Linköping som heter Johannes, och sedan dess har bilden hängt på väggen i mitt arbetsrum. I snart åtta år. Jag tror inte att Johannes anade vad den skulle komma att betyda hemma hos oss. För oss alla, men kanske på ett särskilt sätt för mig. Husets pappa. Nästan varje dag tittar jag på bilden av er båda. Den utstrålar så mycket. Det finns ett stort vemod i Jonas ansikte och det finns en stor stolthet i ditt. Du ler men det syns en skugga i ditt leende.

Omedvetet (som jag tolkar det) intar du exakt samma kroppsställning som Jonas. Din kropp följer hans, måste göra så för att ömheten ska få ett fysiskt uttryck. Jag tycker att du är stilig när du har dina ämbetskläder på dig, när du ser ut som en riktig biskop med mitran och kräklan och allt, men här finns en avskalad skönhet som inte behöver yttre attribut.

Bilden avtecknar hundradelar av en sekund, men också en lång historia, en berättelse som bor där din tinning möter Jonas bakhuvud.

Artikeln i Östgöta Correspondenten inleds så suggestivt:

I folkmängden vid färjeläget på Gräsö utanför Öregrund i norra Uppland väntar den pensionerade biskopen Martin Lönnebo. Bakom honom, som en skugga, står sonen Jonas. De är inte lika varandra till utseendet, men det råder inget

Corren

Regnbågen

JULAFTON 1997

Martin och hans pojke

Foto: GUNILLA LUNDSTRÖM

Faksimil från Östgöta Correspondenten, julafton 1997

tvivel om att just de två hör ihop. Mellan fadern och sonen finns ett kraftfält som en helig ande, en gemenskap bortom orden ...

Om du har lust och ork skulle jag vilja be dig sätta några ord till den tysta berättelsen. Något av det finns i din bok *Den gudomliga tragedin*. När ni fått klart för er att Jonas har en hjärnskada skriver du: "Drömmarnas ljusa barn, den mer än allt älskade, skulle ensam få bära korset hela sitt liv. Vi möttes i den mörka farstun, vi som bär varandras namn i ringarna. Beskedet är klart som svavelsyra. Så är det. Vad mörkt det kan vara i en farstu."

Sedan har åren gått. Jonas är en vuxen man nu. En man som i många avseenden har barnets behov av tillsyn och stöd. Men åren har gått också i era liv, Britt-Louises och ditt. Hur är det i er farstu idag? Är mörkret lika mörkt? Har era ögon vant sig vid det svarta eller blir saker och ting ljusare med tiden?

Oj, vad många frågor det blev. Du behöver inte svara på alla nu. Under tiden säger jag som Brattström: "Det mesta ordnar sig och det som inte ordnar sig fixar vi till med någon abrovink."

Nu ska jag gå till brevlådan med detta brev innan den töms klockan tre. Jag vill att du ska få det före helgen. Sedan ska jag gå hem och sova middag. Det gör jag varje dag, om det går. Det är inte alltid jag får till det, men när det händer är det utan jämförelse dagens höjdpunkt. Middagssömnen är ett nästan bortglömt gratisnöje.

I går när vi var på kyrkogården kom två karlar tras-

kande över fälten och passerade oss vid graven. Det var tidigt på förmiddagen och en ovanligt kall dag. Vi utbytte några artighetsfraser som "bistert idag" och "förskräckligt vad det blåser". De var rödblommiga om kinderna och såg ut som hälsan själv i sina lumberjackor. "Nej, nu ska vi hem och sova middag", sa de innan de gick.

Det är väl sådant som kallas livskvalitet.

I morgon får det bli tidig uppstigning för att hinna skotta för färdtjänstbussen. För i morgon kommer snön. Det är så de säger.

Hälsa dem som bor i ditt hus.

*Din vän
Tomas*